

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

Høringsinnspill: Forslag til regler om fredning av skipsfunn.

Norsk Arkeologisk Selskap viser til høringsnotatet av 15. januar 2026 vedrørende vern av skipsfunn i den nye kulturmiljøloven. Vi mener skipsfunn bør inntas som egen kulturminnekategori i kulturmiljøloven § 15 første ledd bokstav d), hvor skip som har forlist til og med 1918, samt for årene 1940-1945, får vern gjennom automatisk fredning.

Særskilt utfordrende bevaringsforhold

Skip er komplekse konstruksjoner, hvor konstruksjonstegninger og annen dokumentasjon sjelden foreligger. Det arkeologiske materialet fra skipsfunn utgjør derfor en vesentlig kilde til kunnskap om skipsbygging, sjøfart og teknologisk innovasjon. Samtidig er bevaringsforholdene i norske farvann særskilt utfordrende: Trefartøy bevares kun om det raskt dekkes av sedimenter, mens jernskip korroderer raskt i saltvann. Eksponerte vrak er i tillegg utsatt for plyndring. Dette gjør at skipsfunn i norske farvann i praksis kun bevares i unntakstilfeller. Samlet sett gjør disse forholdene skipsfunn til en særlig sårbar del av vår kulturarv som krever et lovverk som åpner for tidlig og effektivt vern.

Alternativ 1 – automatisk fredning med egen fredningsgrense

Alternativet som gir skipsfunn egen fredningsgrense til og med 1918, samt for årene 1940-1945, sikrer vern for en stor andel vrak med bevaringspotensial. En automatisk fredning etter disse vilkårene vil også redusere risikoen for tap av betydelige kulturhistoriske verdier som ellers kunne blitt ødelagt eller plyndret før en eventuell vedtaksfredning er gjennomført. En fredningsgrense ved år 1650, som foreslått i alternativet hvor skipsfunn inntas i kategorien for automatisk fredede jordfaste kulturminner (jf. lovutkastet § 15 første ledd bokstav a), vil etter vår vurdering innebære en uforvarlig svekkelse av vernet for store deler av vår maritime kulturarv.

Statlig eiendomsrett ved skipsfunn

I høringsnotatet foreslås det at 100-års regelen knyttet til bestemmelsen om statlig eiendomsrett for skipsfunn videreføres. Derimot ønskes det å legge *forlisåret* til grunn for 100-års regelen, og ikke *byggeåret* som i den gjeldende kulturminneloven § 14. Dette kan være hensiktsmessig for nyere skipsfunn, men for eldre treskip er det derimot problematisk. Dagens dateringsmetoder tillater ofte en presis datering av treskip (dendrokronologi), mens mange av gjenstandsfunnene ikke lar seg datere med samme nøyaktighet. Norsk Arkeologisk Selskap anbefaler derfor at *byggeår* videreføres som grunnlag for avgjørelsen om statlig eiendomsrett i de tilfeller hvor dendrokronologi eller annen pålitelig dateringsmetode foreligger.

Anbefalinger

Norsk Arkeologisk Selskap vil understreke at skipsfunn representerer en viktig, men sårbar, del av vår kulturarv. Vi ber departementet utarbeide et lovverk som gir automatisk vern for skipsfunn forlist til og med 1918, samt for årene 1940-1945, og at vurderingen av statlig eiendomsrett fortsatt kan baseres på *byggeår* der dette kan fastslås gjennom dendrokronologi eller andre godt dokumenterte dateringsmetoder.

Per Kristian Skulberg
Preses
Norsk Arkeologisk Selskap

Marianne Vedeler
Generalsekretær
Norsk Arkeologisk Selskap